

על שר הביטחון המיועד, עזר וייצמן, לחסל את הירושה האומללה של קודמיו, מבין גוריון ולבון ועד דיין ופרס

שר הביטחון צריך לשלוט על צה"ל

יותר משר, הביטחון הצבאי, שהוא, קודמיה, "שר הכוחות המזוינים".

ביודעין או שלא-ביודעין, חיקה דיין כך את דויד בן גוריון — שהיה לא רק איסטרג גרוע מאינרכמותו, אלא לא הבין בין ימינו לשמאלו בעסקי-צבא. מולנו היה, ששירת פעם, "בקלעיהמלך" והתרשם לטובה מן המעט שראה בצבא הבריטי, כחייל הגדודים העבריים. ונוסף לכך, הממלכתיות היתה עבורו תורת-חיים, וכך פירק את הפלמ"ח — וסילק מן הבמה את הסכנה החמורה ביותר שאיימה להכשיל את התהוותו של כוח צבאי רציני בארץ. בן-גוריון ניהן בכוסר החלטה ונהג לפי הכלל היסודי, שהמילחמה היא המשך המדיניות, והצבא משרת את המטרות המדיניות, לא להיפך. צירוף שני אלה הטעה רבים וטובים לראות בו גם "איסטרג", או מנהל ראוי של "מערכת-הביטחון".

אפילו שני השינויים העקרוניים הגדולים והחשובים מאינרכמותם שחולל דיין בצה"ל — הפיכתו לצבא התקפי

"מחויבות" השילטון למערכת היתה רק אחד הגורמים למצביענינים זה. גורם אחר ייצא בי איוש משרד-הביטחון בממלאי-תפקידים, שרובם המכריע — ובוודאי בצמרת הוותיקה הקבועה — לא היו אנשי-צבא או מומחים בענייני-צבא, אלא פקידים אורחיים, ומומחים

מאת
בנימין עמידרור
הפרשן הצבאי של העולם הזה

טכניים בתחומים לא-צבאיים שונים, מכספים ועד פיתוחים מדעיים שונים. אנשי-הצבא הבודדים שנקלעו לעמדות בכירות — כמו רא"ל צבי צור או אלוף ישראל טל — היו מעטים מכדי לשנות את המצב מיסודו. במידה שאכן רצו וניסו לפעול בכיוון זה.

צה"ל עצמו לא יום את תיקון היחס והחלוקת-התפקודים בינו ובין משרד-הביטחון. להיפך, צה"ל התאמץ, לעיתים מאד, וכמעט תמיד בהצלחה, להרחיב עוד יותר את תחום אחריותו וסמכותו — על חשבון משרד-הביטחון. כתוצאה מכך, אחראי כיום צה"ל על נושאים ועניינים, שאף צבא אחד אחר אינו אחראי להם; ומבחינה זו, יש לראותו כאזור-פטר — שגדל מדי, להוותו.

שרי-הביטחון לא ניסו אף פעם לערוך בדק-בית ורפורמה של ממש במערכת, לא רק בגלל הסיבות שמנינו — ואחרות כמותן, שלא פירטנו — אלא גם (ואולי, בעיקר) מפני אייכולתם להבין את הבעיות המיקצועיות של ניהול מערכת-ביטחון אורחית-צבאית, או מפני שלא מצאו בכך עניין מרכזי.

דומה כי הסיבה האחרונה יפה בעיקר למשה דיין, שגם אם — לפחות לדעתי — לא היה מימיו "חילל-מיקצועני" ראוי-לשמו, הרי בכל זאת כוחו כרמטכ"ל ובוודאי שהיה מסוגל להתמודד עם כל רמטכ"ל אחר מיוזשיו. אבל נראה שדיין ראה את עיקר עיסוקו בתחום המדיני המיני-הק — כדומר, משר, "הביטחון המדיני", הרבה

או ומתמיד היה מוסכם, על דעת כל המכירים את מערכת-הביטחון — ומכירים בהכרח ליישר את עיוותיה, למלא את החסר בה ולהפכה מערכת מודרנית, הראויה-לשמה — כי הסיכוי היחידי לחולל את השינויים הנוצצים טמון במהפך פוליטי: השילטון המסורתי (של מפא"י לגילגוליה) היה כזה "מחוייב" וקשור למערכת בצורתה הנוכחית, כפי שהורשה בן-גוריון, עד שלא העז איש לומר כי מה שעשה אותו "אבי-מיסד" הוא דבר גרוע מיסודו.

תליית הסיכוי לתיקון בשינוי "חיצוני", פוליטי, נסמכה על שתי עובדות-חיים. האחת: שמערכת כזו אי-אפשר לשנות מלמטה, אלא רק מלמעלה. השנייה: שהיחסים בין צה"ל ומשרד-הביטחון היו — ועדיין הינם — הפוכים מן המקובל ומן הנכון: תחת שהורע האורחית היא שתלוט על הצבאית ותכוון אותה, הרי משרד-הביטחון היה והינו מאז, לכל צורך מעשי שהוא, "הורוע האורחית של צה"ל".

..תפיסת השילטון בידי
שר-הביטחון היא
בעולתו הדחופה ביותר

היפורי-יצרות זה מיטשטש לעין הבלתי-חודרת, מפני ששר-הביטחון הוא דמות מרכזית מאד בממשלה ולו יוקרה רבה, מעמד בכיר וגם פונקציית מדיניות וכלכלית חשובות: המימשל-הצבאי, כשעדיין שרר; המימשל בשטר חים וניהול המדיניות בהם; התעשיות הצבאיות השונות, שהן מענקיה-המשק ומעמודיה-התווך שלו; היותו "בעל הבית" — על התחם הבודד הגדול ביותר — והבלתי-מבוקר ביותר — בתקציב המדינה.

שרי-הביטחון נראה תדיר בטלוויזיה, נסע הרבה לארץ צות-הברית, ביקר בטשחים, עסק במינוי מנהלים ויבבלת החלטות בדבר ייצור אמצעים ומערכות, שאזו בעלות השלכות כלכליות וגם מדיניות מפליגות, וענה על שאילתות תות בכנסת. אכן בתחום הצבאי היתה השפעתו מועטה מאד. בו היה (ועדיין הינו) רא הרבה יותר מחיות-מת-יגומי שר הרמטכ"ל.

..עזר וייצמן יכול להיות שר-הביטחון האמיתי הראשון במדינה

ידבק-במטרה, ו"שריון" כוחות ולוחמת-היבשה (תוך ביטול דעתו הקודמת מפני דעת לסקוב וזר), שקודם גלחם (נגדם) — הם מן הסוג, שברוך כלל אינם מתחוללים בצבאות מבפנים, אלא נכפים עליהם מבחוץ, על-ידי הדרג המדיני האחראי. דיין נהג תמיד כפוליטיקאי יותר מאשר כגנרל — ואם כאלוף וכרמטכ"ל כך, בוודאי ובוודאי כשרי-הביטחון.

שאר שרי-הביטחון לא היו מסוגלים אפילו למה שהיה מסוגל דיין ולא עשה. בן-גוריון יכול היה לשנות בצבא מה שרצה, אבל רק מפני סמכותיותו; והבל שבמילחמת-העולם הראשונה היה טוראי ולא קולונל, לבן, בשעתו, עשה נסיונות אמיצים להיכנס קצת יותר לעומק, אבל בגלל חוסר הידע והנסיון האישיים, וכן מפני הנסיבות האחרות שאפפו את כניסתו לתפקיד ואת תקופת כהונתו, נדון מראש לכשלון. לזו אשכול היה לזו אשכול; ושימעון פרס